

ORZECZNICTWO DOTYCZĄCE WSPÓŁCZESNYCH ZAGROŻEŃ PRZESTĘPCZOŚCIĄ I INNYMI ZJAWISKAMI PATOLOGICZNYMI

Słowa kluczowe: czyny przepołowione

**Wyrok SN z dn. 30.06.2004 r. II KK 354/03
LEX nr 137456**

Kodeks karny z 1997 r. zrezygnował z posługiwania się pojęciem „gwałtu na osobie”, które występowało w Kodeksie karnym z 1969 r. (art. 209 i 210), powracając do tradycyjnego określenia „przemoc wobec osoby” (tak kk. z 1932 r. – art. 258, 259). Wiąże się to z rezygnacją z konstrukcji kradzieży szczególnie zuchwałej, którą można było popełnić z użyciem siły fizycznej tylko w granicach niezbędnych do zaboru określonych przedmiotów, bez stwarzania u ofiary poczucia zagrożenia dla jej życia lub zdrowia. Tak więc „przemoc” uznać należy za synonim „gwałtu”. Poza rozważaniem Sądu Apelacyjnego pozostała kwestia regulacji zawartej w art. 130 § 3 kw. Nowelizacja kodeksu wykroczeń, dokonana ustawą z dnia 28 sierpnia 1998 r. (Dz.U. Nr 113, poz. 717), nie zastąpiła w art. 130 § 3 kw. słowa „gwałt” słowem „przemoc”. W tej sytuacji przyjąć należy, że w nowym stanie prawnym brak jest podstaw do różnicowania zakresów tych pojęć.

**Wyrok SN z dn. 18.10.1983 r. IV KR 211/83
OSNKW 1984/5–6/56**

Nabycie mienia pochodzącego z przestępstwa określonego w art. 210 kk., którego wartość nie przekracza 2 000 zł, jest wykroczeniem przewidzianym w art. 122 § 1 kw., a nie występkiem określonym w art. 215 § 1 kk.

**Wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dn. 8.08.1995 r. II AKr 120/95
OSA 1995/9/40**

Wykroczenie z art. 122 kw. i występki z art. 215 § 1 kk. różnicują dwie przesłanki – pierwsza z nich to wartość mienia, druga zaś to jego pochodzenie. Wykroczenie z art. 122 kw. dotyczy bowiem wyłącznie mienia pochodzącego z kradzieży i przywłaszczenia, nie zaś z kwalifikowanych form kradzieży – to jest przestępstw z art. 208 kk., 209 kk. i 210 kk.

**Wyrok SN z dn. 6.10.1986 r. Rw 721/86
OSNKW 1987/5–6/45**

Czyn pasera, który udziela pomocy do ukrycia mienia pochodzącego z przestępstwa kradzieży z włamaniem, stanowi występki określony w art. 215 § 1 kk., a nie wykroczenie określone w art. 122 § 1 kw., bez względu na wartość mienia, a więc także wtedy, gdy wartość mienia nie przekracza 5000 zł.

**Wyrok SN z dn. 28.07.2004 r. V KK 104/04
LEX nr 121684, Prok. i Pr.–wkl. 2004/11–12/3**

Przedmiotem wykroczenia określonego w art. 122 § 1 kw. może być także mienie pochodzące z kradzieży z włamaniem (art. 279 kk.), jeżeli jego wartość nie przekracza 250 zł.

**Wyrok SN z dn. 18.02.1998 r. II KKN 456/97
OSNKW 1998/5–6/26, M. Prawn. 1998/8/323**

Jeżeli przedmiotem paserstwa jest mienie pochodzące z rozboju (art. 210 kk.), czyn sprawcy wyczerpuje znamiona przestępstwa paserstwa, a nie wykroczenia określonego w art. 122 kw., niezależnie od wartości tego mienia.

Słowa kluczowe: uciezki skazanych

**Postanowienie SN z dn. 8.02.2008 r. II KK 320/07 OSNKW 2008/4/29,
Biul. SN 2008/3/15, Biul. PK 2008/4/22**

Popelnia przestępstwo określone w art. 242 § 1 kk. także ten, kto został doprowadzony i umieszczony, na podstawie art. 40 ust. 1 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz.U. z 2007 r. Nr 70, poz. 472 ze zm.), w izbie wytrzeźwień, o ile uwalniając się, był świadomy tego, że umieszczenie w izbie wytrzeźwień nie było powodem zatrzymania, ale następstwem stwierdzenia stanu nietrzeźwości, po dokonaniu zatrzymania na podstawie orzeczenia sądu lub nakazu innego uprawnionego organu. Nie popelnia zatem tego przestępstwa, kto dokonuje samouwolnienia z izby wytrzeźwień, w sytuacji gdy został w niej umieszczony tylko z powodu zaistnienia przesłanki określonej w art. 40 ust. 1 powołanej wyżej ustawy.

**Postanowienie SN z dn. 29.11.2006 r. IV KK 417/06
OSNwSK 2006/1/2334**

Zachowaniem kryminalizowanym w art. 242 § 2 kk. jest cały czas bezprawnego pozostawania na wolności, a więc okres od czwartego dnia liczonego od upływu wyznaczonego terminu powrotu do chwili faktycznego powrotu do zakładu penitencjarnego (w wyniku zgłoszenia się lub zatrzymania).

**Postanowienie SN z dn. 2.08.2006 r. II KK 357/05
OSNwSK 2006/1/1513**

Przestępstwo samouwolnienia w typie kwalifikowanym, określonym w § 4 art. 242 kk., ze względu na okoliczność „wejścia w porozumienie” może być popełnione tylko z zamiarem bezpośrednim.

**Wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 18.09.2003 r. II AKa 230/03
KZS 2003/10/13**

Przestępstwo samouwolnienia z art. 242 § 1 kk. jest dokonane z chwilą wyzwolenia się spod kontroli straży („zerwania więzów straży”), to jest spowodowania stanu, w którym strażnicy muszą podjąć pościg za sprawcą, bo utracili z nim kontakt bezpośredni. Nie ma znaczenia, jak długo trwa ten pościg (choćby krótki czas), ani że uciekający ma w tym czasie ręce skute kajdankami. Sprawca nie zmierza już do uwolnienia się spod straży, bo to już osiągnął, choć jest ścigany.

**Wyrok SN z dn. 6.06.2002 r. II KKN 225/01
LEX nr 56094**

Sformułowanie „nie powróci najpóźniej w ciągu 3 dni po upływie wyznaczonego terminu”, użyte w art. 242 § 2 kk., oznacza, że sprawca popełnia określony nim czyn przez cały okres bezprawnego przebywania na wolności.

**Wyrok SN z dn. 7.05.2002 r. II KK 39/02
LEX nr 53316, Prok. i Pr. – wkł. 2002/12/9**

Przedmiotem świadomości sprawcy nie ma być konkretny przepis karny zapisany w ustawie. Dla przyjęcia bezprawności czynu nie jest więc konieczne ustalenie, że sprawca znał treść ustawowych znamion czynu zabronionego, gdyż wystarczy ustalenie, że uświadamia sobie, że czynem swym naruszył przewidzianą regułę postępowania, do której przestrzegania był zobowiązany.

Pod rządami kkw. z 1969 r., jak i aktualnego prawa wykonawczego, oskarżony zdawał sobie sprawę, że nie powracając w określonym terminie do zakładu karnego

i pozostając nadal poza jego terenem, narusza przewidzianą regułę postępowania, zezwalającą na legalny pobyt oskarżonego poza zakładem karnym tylko w oznaczonym przez ten zakład okresie oraz ustalony obowiązek powrotu po tym okresie do zakładu karnego. Oskarżony miał zatem świadomość bezprawności swojego czynu.

Wyrok SN z dn. 1.12.2000 r. V KKN 515/99
LEX nr 50983, Prok. i Pr. – wkł. 2001/5/3

Istota przestępstwa określonego w art. 242 § 3 kk. polega na uchylaniu się od obowiązku stawienia się w zakładzie karnym w celu dalszego odbywania kary pozbawienia wolności i przebywania bez usprawiedliwionej przyczyny na wolności, a nie w zakładzie karnym. Z chwilą upływu terminu określonego w tym przepisie nie przestaje istnieć obowiązek powrotu sprawcy do zakładu karnego; obowiązek ten ciąży na nim cały czas. Przez ten okres utrzymuje się stan przestępny, a przestępstwo zostaje zakończone dopiero z chwilą stawienia się sprawcy w zakładzie karnym w celu kontynuowania odbywania kary. Owo „stawienie się” może mieć charakter dobrowolny lub przymusowy. Nie ma potrzeby przeprowadzania szerszego wywodu na ten temat, iż pogląd wypowiedziany na gruncie analizy znamion występku określonego w art. 242 § 3 kk. zachowuje w pełni swój walor na gruncie analizy znamion występku określonego w art. 242 § 2 kk., albowiem są to przepisy o bliźniaczym charakterze i wręcz nie mogą być interpretowane w rozbieżny sposób.

Słowa kluczowe: prostytutcja

Wyrok SN z dn. 5.02.2009 r. II KK 251/08
LEX nr 486551

1. „Krytyczne położenie” to taka sytuacja, w której osobie znajdującej się w nim realnie grozi doznanie poważnego uszczerbku lub dolegliwości, niebezpieczeństwu temu zaś zapobiec może odpowiednie zachowanie się sprawcy, natomiast „doprowadzenie” to sytuacja wiążąca się ze złamaniem za pomocą m.in. powyższej metody woli ofiary przeciwnej rozpoczęciu lub kontynuowaniu procederu prostytucyjnego.

2. Art. 204 § 2 kk. kryminalizuje czerpanie korzyści majątkowych z cudzej prostytutki, a więc wielokrotne przyjmowanie korzyści majątkowych z uprawiania prostytutki przez inną osobę.

3. Jednorazowy akt ułatwienia uprawiania prostytutki przez podwiezienie kogoś nie może zostać oceniony jako kuplerstwo z art. 204 § 1 *in fine* kk., które musi mieć

charakter działań permanentnych, przez co zyskuje formę przestępstwa o wieloczy-
nowo określonych znamionach.

Postanowienie SN z dn. 29.05.2003 r. III KK 19/03
LEX nr 78377

Przepis art. 204 § 2 kk. penalizuje fakt czerpania korzyści majątkowej z uprawiania prostytucji przez inną osobę i w tej sytuacji na odpowiedzialność oskarżonego nie może mieć wpływu to, iż istnieją również inne agencje towarzyskie o podobnej praktyce. Tym bardziej, że oskarżony nie odpowiadał za prowadzenie agencji towarzyskiej, lecz za czerpanie korzyści majątkowej z cudzego nierządu, czyli za przestępstwo określone w art. 204 § 2 kk.

Wyrok SN z dn. 19.04.2002 V KKN 353/00
LEX nr 56863, Prok. i Pr. – wkł. 2002/11/4

W przypadku zgody osoby, która chce za granicą świadczyć usługi seksualne, nie dochodzi do wypełnienia znamion przestępstwa z art. 204 § 4 kk.

Znamieniem art. 253 § 1 kk. jest handel ludźmi. Uprawianie handlu ludźmi podlega, zgodnie z tym przepisem, karze bez względu na cel, w jakim się go dokonuje, również wtedy, gdy sprawca działa w zamiarze uprawiania prostytucji przez osoby, które są przedmiotem tego handlu. W ramach przepisu art. 253 § 1 kk. odpowiedzialności karnej ulega więc również zwabienie lub uprowadzenie innej osoby w celu uprawiania prostytucji za granicą, jeśli ta osoba jest przedmiotem uprawiania handlu. Konkludując, jeśli przedmiotem uprawiania handlu jest osoba ludzka, to bez względu na to jak i w jakim celu stała się przedmiotem transakcji handlowej, sprawca podlega odpowiedzialności karnej z art. 253 § 1 kk.

Wyrok SN z dn. 706.2001 r. V KKN 109/99
OSNKW 2001/9–10/79, Biul.SN 2001/9/12, Prok. i Pr. – wkł. 2001/12/6

Dokonując oceny prawnej zachowania sprawcy, polegającego albo na „nakłanianiu” innej osoby do uprawiania prostytucji (art. 204 § 1 kk.), w tym za granicą, albo na „zwabianiu” jej – a także „uprowadzeniu” – w celu uprawiania prostytucji za granicą (art. 204 § 4 kk.), oraz jednocześnie na dostarczeniu tej osoby za granicę dla celu tego procederu, nie można pomijać kwestii odpowiedzialności przewidzianej w art. 253 § 1 kk., penalizującym handel ludźmi (nawet za ich zgodą).

Postanowienie SN z dn. 17.03.2000 r. I KZP 1/00
Wokanda 2000/8/19, Prok. i Pr. – wkł. 2000/5/1, OSP 2000/9/126

W wykonaniu zobowiązań konwencyjnych zakresem kryminalizacji objęto w art. 204 kk. nie tylko organizowanie handlu ludźmi w celu uprawiania przez nich prostytucji za granicą (art. 204 § 4), ale także stręczycielstwo (nakłanianie innej osoby do uprawiania prostytucji – art. 204 § 1 zd. 1), kuplerstwo (ułatwianie prostytucji – art. 204 § 1 zd. 2) i sutenerstwo (czerpanie korzyści z prostytucji – art. 204 § 2), przy czym każda z wymienionych czynności sprawczych odnosząca się do małoletniego decyduje o kwalifikowanej odpowiedzialności (art. 204 § 3).

Wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dn. 6.05.2003 r.
II AKa 109/03 Prok. i Pr. – wkł. 2004/11–12/25, KZS 2004/12/45

„Krytyczne położenie”, o którym mowa w art. 203 kk., jako pewien stan faktyczny, w którym znajduje się osoba pokrzywdzona, nie może wynikać z uprzedniego stosowania wobec tej osoby innych, wymienionych w art. 203 kk. form przestępczego zachowania, tj. przemocy, groźby lub podstęp.

Słowa kluczowe: przestępstwa korupcyjne

Wyrok SN z dn. 20.05.2008 r. III KK 29/08,
LEX nr 435321

Dla oceny, czy wyrządzona szkoda była istotna w rozumieniu art. 231 § 3 kk., ważne jest to, czy szkoda stanowiła znaczną dolegliwość dla strony pokrzywdzonej w momencie jej wyrządzenia, a nie po upływie znacznego czasu od chwili jej powstania.

Postanowienie SN z dn. 23.09.2008 r. I KZP 16/08,
OSNKW 2008 nr 10 poz. 78

Pokrzywdzony przestępstwem określonym w art. 231 § 1 kk. jest tylko taki podmiot, którego indywidualny interes został bezpośrednio zagrożony zachowaniem funkcjonariusza publicznego. W wypadku pokrzywdzenia gminy przestępstwem określonym w art. 231 § 1 kk. (art. 49 § 1 k.p.k.), podmiotem uprawnionym do realizacji uprawnień przysługujących pokrzywdzonemu jest wójt (burmistrz, prezydent) – art. 51 § 1 kpk. w zw. z art. 11a ust. 1 i art. 31 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym, Dz.U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1591 ze zm.

Wyrok SN z dn. 3.03.2009 r. WA 5/09
Biul. PK 2009 nr 5 poz. 49

Typ przestępstwa (z art. 231 § 2 kk.), może być popełniony tylko umyślnie, a więc funkcjonariusz publiczny musi obejmować swoim zamiarem zarówno przekroczenie uprawnień lub niewypełnienie obowiązków, jak i „działanie” na szkodę interesu publicznego. Co więcej, skutkowy charakter tego przestępstwa pociąga za sobą konieczność wykazania powiązania na płaszczyźnie przyczynowej i normatywnej pomiędzy naruszeniem obowiązków a powstaniem niebezpieczeństwa uszczerbku dla dobra prawnego.

Wyrok SN z dn. 2.06.2009 r. IV KK 11/09
LEX nr 512109

Podstawowe kryterium rozgraniczające przestępstwo nadużycia zaufania, o którym mowa w art. 296 § 1–4 kk., od przekroczenia uprawnień lub niedopełnienia obowiązków na szkodę interesu publicznego lub prywatnego, penalizowanego w art. 231 § 1–3 kk. wynika z naruszenia kompetencji przez funkcjonariusza publicznego w innej sferze działalności instytucji państwowych lub samorządu terytorialnego. W zależności od różnych sfer ich działalności, funkcjonariusz publiczny występuje też w różnych rolach. Jeżeli więc przekroczenie uprawnień lub niedopełnienie obowiązków przez niego nastąpiło w sferze imperium funkcji władczych przysługujących tym instytucjom, wówczas dopuszcza się on przestępstwa tzw. nadużycia władzy i podstawą penalizacji są wyłącznie przepisy art. 231 kk. Natomiast, gdy funkcjonariusz publiczny zajmuje się z mocy ustawy czy decyzji odpowiedniego organu sprawami majątkowymi lub działalnością gospodarczą instytucji państwowych lub samorządu terytorialnego w sferze uprawianej przez nie działalności gospodarczej jako podmiotów gospodarczych, wyrządzenie szkody majątkowej na skutek nadużycia uprawnień lub niedopełnienia obowiązków, stanowi przestępstwo tzw. nadużycia zaufania w obrocie gospodarczym z art. 296 kk.

Słowa kluczowe: przestępstwa gospodarcze

Wyrok SN z dn. 7.07.2009 r. V KK 82/09
LEX nr 512075

Pogląd, jakoby funkcjonariusz publiczny przekraczający uprawnienia lub niedopełniający obowiązków w sferze majątkowej instytucji publicznej, odpowiada karne tylko na podstawie art. 296 kk., jest niezasadny.

Warunkiem zaliczenia konkretnej osoby do kręgu podmiotów przestępstwa nadużycia zaufania w obrocie gospodarczym jest zatem ustalenie, że do jej obowiązków

należy nie tylko dbałość o stan powierzonego mienia, ale także przysparzanie mienia w procesie gospodarowania.

Art. 413 § 2 pkt 1 kpk., stanowiący, że wyrok skazujący powinien zawierać dokładne określenie przypisanego oskarżonemu czynu, nie wprowadza wymogu, by w opisie tego czynu należało użyć słów ustawy nazywających poszczególne znamiona przestępstwa. Chodzi natomiast o to, by opis ów odpowiadał znaczeniu wszystkich znamion ustawowych konkretnego przestępstwa. Tak więc w opisie czynu zakwalifikowanego z art. 271 § 1 kk., decydujące dla trafności przyjęcia, że poświadczona w dokumencie „nieprawda” ma znaczenie prawne, jest nie to, czy takie stwierdzenie zostało w nim zamieszczone, lecz to czy dotyczy ona okoliczności, którym aktualnie obowiązujący przepis prawa takie znaczenie nadaje.

Wyrok SN z dn. 2.06.2009 r. IV KK 11/09
LEX nr 512109

Podstawowe kryterium rozgraniczające przestępstwo nadużycia zaufania, o którym mowa w art. 296 § 1–4 kk., od przekroczenia uprawnień lub niedopełnienia obowiązków na szkodę interesu publicznego lub prywatnego, penalizowanego w art. 231 § 1–3 kk. wynika z naruszenia kompetencji przez funkcjonariusza publicznego w innej sferze działalności instytucji państwowych lub samorządu terytorialnego. W zależności od różnych sfer ich działalności, funkcjonariusz publiczny występuje też w różnych rolach. Jeżeli więc przekroczenie uprawnień lub niedopełnienie obowiązków przez niego nastąpiło w sferze imperium funkcji władczych przysługujących tym instytucjom, wówczas dopuszcza się on przestępstwa tzw. nadużycia władzy i podstawą penalizacji są wyłącznie przepisy art. 231 kk. Natomiast, gdy funkcjonariusz publiczny zajmuje się z mocy ustawy czy decyzji odpowiedniego organu sprawami majątkowymi lub działalnością gospodarczą instytucji państwowych lub samorządu terytorialnego w sferze uprawianej przez nie działalności gospodarczej jako podmiotów gospodarczych, wyrządzenie szkody majątkowej na skutek nadużycia uprawnień lub niedopełnienia obowiązków, stanowi przestępstwo tzw. nadużycia zaufania w obrocie gospodarczym z art. 296 kk.

Wyrok SN z dn. 18.12.2007 r. WA 53/07
OSNwSK 2007/1/2893

Zajmowanie się”, jako równoważne z synonimicznymi pojęciami „prowadzi” lub „rządzi”, charakteryzuje się samodzielnością działania podmiotu, stąd nie mieści się w pojęciu „zajmowania się” wypełnianie czynności ściśle wykonawczych (służbowych), ani też, wypełnianie ściśle oznaczonych i precyzyjnych poleceń lub też wykorzystanie obowiązków jedynie w zakresie dbałości o to, aby stan mienia powierzonego nie uległ pogorszeniu. W literaturze podkreśla się, że „zajmowanie się”

nie jest wykonywaniem jakichkolwiek czynności związanych ze sprawami majątkowymi lub działalnością gospodarczą, lecz jedynie takich, które związane są z kompetencjami władczymi. Stąd też do kręgu podmiotów przestępstwa określonego w art. 296 § 1 kk. nie mogą zostać zaliczone osoby wykonujące ściśle określone czynności w sposób niesamodzielny, jako wykonawcy cudzych poleceń.

**Wyrok SN z dn. 7.11.2005 r. V KK 108/05
OSNwSK 2005/1/2000**

Bez względu bowiem na opcję, co do rozumienia pojęcia szkody majątkowej na gruncie art. 296 kk., warunkiem odpowiedzialności karnej za przestępstwo nadużycia zaufania w obrocie gospodarczym jest powstanie w wyniku działania sprawcy rzeczywistej szkody w majątku mandanta (...)

„Spółdzielnia A” ma interes prawny w tym, by dokumenty sporządzone w jej imieniu, wprowadzone do obrotu prawnego, prawdziwie opisywały materię, której dotyczą, stąd też nie można podawać w wątpliwość legitymacji spółdzielni do zaskarżenia rozstrzygnięcia sądów co do zarzucanego oskarżonym przestępstwa poświadczenia nieprawdy.

**Wyrok SN z dn. 3.02.2005 r. III KK 339/04
LEX nr 146270**

Warunkiem przypisania sprawcy odpowiedzialności karnej za przestępstwo nadużycia zaufania w obrocie gospodarczym, określone w art. 296 § 1 kk., jest wykazanie, że swoim zachowaniem wypełniającym znamiona czynu doprowadził do skutku w postaci znacznej szkody majątkowej. Znaczna szkoda majątkowa to zgodnie z art. 115 § 7 w zw. z art. 115 § 5 kk. szkoda, której wartość w chwili popełnienia czynu zabronionego przekracza dwustukrotną wysokość najniższego miesięcznego wynagrodzenia.

**Wyrok SN z dn. 5.01.2006 r. WA 35/05
Prok. i Pr. – wkł. 2006/6/11**

Przestępstwo oszustwa określone w art. 286 § 1 kk. oraz oszustwa kredytowego stypizowane w art. 297 § 1 kk., są przestępstwami kierunkowymi (por. wyrok SN z dnia 30 sierpnia 2000 r., V KKN 267/2000, OSNKW 2000, nr 9–10, poz. 85; postanowienie SN z dnia 25 lutego 2002 r., I KZP 1/02, OSNKW 2002, nr 5–6, poz. 35). Dla wyczerpania ich znamion konieczne jest podjęcie przez sprawcę „umyślnych oszukańczych zabiegów” w drodze podstępu w celu wprowadzenia w błąd podmiot dysponujący *in concreto* jak w tej sprawie dotacją. (...) Przestępstwo z art. 270 § 1 kk., a w szczególności jego znamię „użycia jako autentycznego”,

oznacza umyślne posłużenie się podrobionym dokumentem co najmniej z zamiarem ewentualnym w sytuacji, gdy sprawca używając dokumentu jako autentyczny, godził się z możliwością, iż dokument ten jest podrobiony lub przerobiony. Samo podpisanie przez osobę upoważnioną do jej podpisania podrobionej faktury przez nieustalonego sprawcę, przy jednoczesnym braku znamion oszustwa z jej strony, należy oceniać na gruncie przepisu art. 231 kk. czy też w kontekście braku zawinienia z jej strony.

**Wyrok SN z dn. 2.12.2003 r. IV KK 37/03
LEX nr 108050**

Za przestępstwo z art. 297 § 1 kk. odpowiada nie tylko sam starający się o kredyt dla siebie, który przedkłada bankowi stwierdzający nieprawdę dokument w celu uzyskania tego kredytu, ale także inna osoba, w tym i taka, która z mocy odrębnej umowy z bankiem zawiera, jako sprzedawca towaru zbywanego w systemie sprzedaży ratalnej, umowę kredytową z nabywcą tego towaru, jeżeli przedkłada ona następnie bankowi dokument stwierdzający nieprawdę lub podobne oświadczenie pisemne dotyczące okoliczności mających istotne znaczenie dla uzyskania tego kredytu, a więc takie, bez którego ów kredyt, według stosunku łączącego sprzedawcę z bankiem, nie zostałby udzielony, choćby sama umowa kredytowa była sporządzona prawidłowo, a dokumenty przedkładane przez nabywcę towaru, niezbędne dla jej zawarcia, były rzetelne.

Słowa kluczowe: odpowiedzialność podmiotów zbiorowych

**Postanowienie SN z dn. 5.05.2009 r. IV KK 427/08
OSNKW 2009/7/57, Biul. SN 2009/6/17**

Przepis art. 5 ustawy z dnia 28 października 2002 r. o odpowiedzialności podmiotów zbiorowych za czyny zabronione pod groźbą kary (Dz.U. Nr 179, poz. 1661 ze zm.), w brzmieniu ustaloną ustawą nowelizującą z dnia 28 lipca 2005 r. (Dz.U. Nr 180, poz. 1492) w sposób zupełnie jednoznaczny przesłankę „zawinienia” podmiotu zbiorowego ustanawia jedynie w stosunku do osób wymienionych w art. 3 pkt 2 i 3 tej ustawy, poprzez wskazanie na „winę” w wyborze bądź nadzorze. Pomińnięcie w tym przepisie przesłanki własnej odpowiedzialności podmiotu zbiorowego za czyny osób wskazanych w art. 3 pkt 1, przy niewprowadzeniu jakichkolwiek innych zasad odpowiedzialności podmiotu za działania osób nim zarządzających, spowodowało brak możliwości pociągnięcia podmiotu zbiorowego do odpowiedzialności za czyny zabronione tej kategorii osób.

**Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Gdańsku
z dn. 10.07.2007 r. I SA/Gd 565/07
LEX nr 288085, G.Prawna 2007/9/175**

Podmioty zbiorowe nie ponoszą odpowiedzialności za własne działania, lecz odpowiadają za działania osób fizycznych określonych w art. 3 ustawy z dnia 28 października 2002 r. o odpowiedzialności podmiotów zbiorowych za czyny zabronione pod groźbą kary (Dz.U. Nr 197, poz. 1661 ze zm.). Nadto istotne jest, że odpowiedzialność ta związana jest ze swoistą „winą w wyborze”, gdyż aby podmiot zbiorowy odpowiedzialności podlegał, należy mu wykazać co najmniej brak należytej staranności w wyborze osoby fizycznej lub brak należytego nadzoru nad tą osobą.

Słowa kluczowe: przestępczość zorganizowana

**Wyrok SN z dn. 22.05.2007 r. WA 15/07
OSNwSK 2007/1/1123, Biul.PK 2007/14/46**

1. Osobą pełniącą funkcję publiczną jest m.in. osoba zatrudniona w jednostce organizacyjnej dysponującej środkami publicznymi (art. 115 § 19 kk.).

2. Zakwalifikowanie zachowania sprawcy z art. 258 § 1 kk. nie powoduje pochłonięcia przestępstw – popełnionych w ramach grupy – jako przejawu realizacji jej celu. Przeciwnie, przestępstwa popełniane w ramach grupy powinny być kwalifikowane według przepisów, których znamiona wyczerpuje zachowanie sprawcy i mimo że podjęte w ramach grupy jako przejaw realizacji jej celu, bez kwalifikacji kumulatywnej z art. 258 § 1 kk. To ostatecznie przestępstwo jest bowiem przestępstwem bezskutkowym (formalnym), a popełnienie przestępstwa będącego formą realizacji celu grupy nie jest jego skutkiem. Jest to też przestępstwo o charakterze trwałym, gdyż stan bezprawny utrzymuje się tak długo, jak długo trwa przynależność do grupy i nie wymaga dokonywania innych działań przestępczych. Jest więc to przestępstwo, które pozostaje w zbiegu realnym z innymi przestępstwami popełnionymi w czasie przynależności do grupy, w tym również z przestępstwami popełnionymi w ramach realizacji celu grupy.

**Wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dn. 16.07.2009 r. II AKa 150/09
LEX nr 519648**

1. Istnienie grupy, o której mowa w art. 258 § 1 kk. nie wymaga „specjalnej wewnętrznej struktury”. Niemniej jednak przepis ten jest na tyle jednoznaczny w swej wymowie, że nie pozwala penalizować przynależności do każdej grupy osób połączonych celem popełnienia przestępstwa. Nawet wtedy, gdy role tych osób w popełnieniu przestępstwa, a także sposób podziału osiągniętych z niego korzyści zostały

wcześniej określone i zróżnicowane. Nie ulega jakiegokolwiek wątpliwości, że „zorganizowanie” oznacza w języku polskim ułożenie czegoś w pewne formy, podporządkowanie regułom, normom, wprowadzenie do czegoś ładu i organizacji. Karalnym jest zatem udział tylko w takiej grupie przestępczej, której struktura cechuje się wymaganym przez kodeks karny zorganizowaniem. Progiem karalnego zorganizowania grupy przestępczej będzie istnienie między jej członkami chociażby niewysokiego, ale widocznego stopnia powiązań organizacyjnych i hierarchicznych.

2. Zgodnie z dyspozycją art. 375 § 2 kpk. stosowanego odpowiednio w sytuacji określonej w art. 390 § 2 kpk. oskarżonego sprowadzonego na salę, nie tylko poucza się o przebiegu rozprawy w czasie jego nieobecności, lecz także umożliwia się mu złożenie wyjaśnień, co do prowadzonych w czasie jego nieobecności dowodów. Wydaje się oczywistym, że w ramach swoich uprawnień może on również formułować pytania do świadka.

**Wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dn. 29.04.2009 r. II AKa 405/08
LEX nr 519653**

1. Sprawstwo kierownicze czerpie swój sens z dokonania czynu przez bezpośredniego wykonawcę, zaś brak owego dokonania musi oznaczać, że nie zostało zrealizowane jedno z przedmiotowych znamion charakteryzujących sprawstwo kierownicze, a więc można mówić co najwyżej o jego usiłowaniu. Wypełnienie znamion czynu zabronionego przez bezpośredniego wykonawcę stanowi konieczny warunek dokonania sprawstwa kierowniczego.

2. Dla przyjęcia, iż sprawca bierze udział w grupie przestępczej o charakterze zbrojnym, nie jest wymagane, by posiadał broń osobiście. Wystarczy bowiem, że inni uczestnicy związku lub grupy działają z bronią, a sprawca ma tego świadomość.

3. W przypadku przestępstw rozbojów skierowanych wobec różnych pokrzywdzonych, zastosowanie instytucji czynu ciągłego nie znajduje uzasadnienia. Oczywiście jest, że głównym przedmiotem ochrony w przypadku tego przestępstwa jest mienie, niemniej przestępstwo to charakteryzuje się tym że działanie sprawcze skierowane jest nie tylko na mienie, ale również przeciwko osobie.

4. O jedności czynu świadczy jedność miejsca, czasu i osób uczestniczących w zajściu oraz jedność zamiaru sprawców przestępstwa, choćby rozwój zdarzeń w trakcie zajścia nie zawsze zależny od sprawców, dzielił zdarzenie na kilka zajęć z pozoru odrębnych.

**Wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dn. 26.11.2008 r. II AKa 168/08
KZS 2008/12/35**

Przestępstwo przynależności do zorganizowanej grupy przestępczej jest przestępstwem formalnym. Do wypełnienia jego znamion wystarczające jest samo stwierdzenie tej przynależności, nawet bez konieczności wykazania popełnienia w ramach tej grupy jakichkolwiek czynów zabronionych. Dla odpowiedzialności karnej nie robi różnicy, czy udział w grupie jest czynny czy bierny. Do przypisania przynależności do grupy wystarczające jest stwierdzenie, że sprawca przystąpił do grupy ze świadomością jej celu i form działania, gotowy poddać się panującej w grupie dyscyplinie i brać udział w prowadzonej działalności. Wystarczy pozostać w strukturze grupy, nawet nie pełniąc funkcji i nie wykonując żadnych zadań, a tylko jakieś czynności pomocnicze. Strona podmiotowa tego przestępstwa obejmuje obie formy umyślności. Wystarczające jest, że sprawca ma świadomość istnienia grupy, akceptuje jej cele i co najmniej godzi się na ich przestępczą realizację. Nie musi znać szczegółów organizacji, osób ją tworzących, mechanizmów funkcjonowania.

**Wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dn. 13.11.2008 r. II AKa 166/08
LEX nr 477857**

1. Przynależność do grupy przestępczej nie może być decyzją jednostronną. Ażeby danej osobie przypisać czyn z art. 258 kk., niezbędne jest wykazanie nie tylko tego, że miała ona świadomość istnienia grupy przestępczej i zamiar działania w jej ramach, lecz również, że jako jej członek została zaakceptowana przez pozostałe tworzące tę grupę osoby, a już co najmniej te, które decydować mogły o jej składzie osobowym.

2. W każdej sytuacji, gdy przedmiotem zarzutu jest w szczególności przestępstwo określone w art. 258 kk., obowiązkiem sądu I instancji jest rozważenie, w oparciu o konkretne dowody, a nie jedynie domniemania, czy popełnione przez oskarżonych przestępstwo nie zostało zrealizowane w ramach zwykłego współsprawstwa, czy zorganizowana grupa przestępcza rzeczywiście istniała, wreszcie zaś, czy każdy z oskarżonych był jej członkiem, czy też jedynie jego zachowanie miało charakter współdziałania z grupą.

**Wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dn. 8.10.2008 r.
II AKa 92/08 KZS 2008/11/52**

Nie każde przestępcze współdziałanie, nawet cechujące się skomplikowanym charakterem, świadczy o istnieniu zorganizowanej grupy przestępczej. Dla stwierdzenia takiego bytu (grupy) niezbędne jest ustalenie choćby niewysokiego stopnia

powiązań organizacyjno–hierarchicznych pomiędzy jej członkami, zatem stwierdzenie elementów statycznych niezależnych od elementów dynamicznych, a to powiązań umożliwiających popełnienie przestępstwa we współdziałaniu z innymi osobami. Rodzaj tych więzi może być rozmaity, lecz zawsze należy do nich istnienie wyraźnie wyodrębnionego ośrodka decyzyjnego (przywództwa) oraz w miarę stabilnego podziału zadań i funkcji wewnątrz grupy, powiązań między jej członkami.

**Postanowienie Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu
z dn. 22.01.2008 r. II AKz 54/08
LEX nr 357135, OSAW 2009/1/127**

1. Dla przypisania danej osobie udziału w zorganizowanej grupie przestępczej, mającej na celu popełnienie przestępstwa lub przestępstwa skarbowego (art. 258 § 1 kk.), działalność podejmowana w takiej grupie musi wyczerpywać znamiona przepisu zabronionego ustawą, a więc musi stanowić przestępstwo. Oczywiście jest, że jeżeli celem grupy jest podejmowanie zachowań irrelewantnych z punktu widzenia prawa karnego, tym samym nie może być mowy o istnieniu grupy przestępczej.

2. W sytuacji, gdy z jakichkolwiek przyczyn brak jest podstaw do przyjęcia, że zorganizowana grupa przestępcza ma na celu popełnianie przestępstw wskazanych w opisie zarzucanego oskarżonemu czynu, możliwe jest pociągnięcie go do odpowiedzialności, o ile z podlegającego ocenie stanu faktycznego, stanowiącego tożsame zdarzenie historyczne, wynika, że grupa ma na celu popełnianie także innych przestępstw, a oskarżony świadomie należy do takiej grupy, akceptując prowadzoną również i w tym zakresie działalność przestępczą. Dlatego też należy uznać, że depenalizacja zachowań podanych w opisie czynu zawartym w zarzucie aktu oskarżenia jako cel działalności grupy przestępczej, w której oskarżony miał uczestniczyć, nie prowadzi automatycznie do wyłączenia jego odpowiedzialności za przestępstwo z art. 258 § 1 kk. z powodu braku znamion czynu zabronionego. Wstępna ocena zdarzenia faktycznego, zakreślonego przez oskarżyciela w całym akcie oskarżenia, wskazuje bowiem, że członkowie grupy przestępczej, w ramach owej grupy, mieli dopuszczać się również innych zachowań stanowiących przestępstwo. Z kolei, oskarżony świadomie miał przynależeć do zorganizowanej grupy przestępczej, akceptując także te inne cele grupy, mające postać przestępstwa i gotów był uczestniczyć w całokształcie przestępnego procederu.

4. Prawomocne zakończenie postępowania o popełnienie konkretnego przestępstwa lub przestępstwa skarbowego w ramach zorganizowanej grupy przestępczej, a więc w warunkach art. 65 § 1 kk. lub art. 37 § 1 pkt 5 kks., nie tworzy stanu rei iudicatae w stosunku do samego przestępstwa udziału w zorganizowanej grupie przestępczej, mającej na celu popełnienie takiego przestępstwa.

Wyrok SN z dn. 16.01.2008 r. IV KK 389/07
LEX nr 346607, Biul.PK 2008/2/16, Prok. i Pr. – wkł. 2008/11/10

Ustawodawca nie określił minimalnego czasu wymaganego do wypełnienia znamienia „udziału w zorganizowanej grupie”. Grupa taka może powstać dla popełnienia już tylko jednego przestępstwa. Do dokonania czynu z art. 258 § 1 kk. dojdzie także (nawet) wtedy, gdy nie zostanie popełnione przestępstwo, dla którego grupa została zorganizowana. Przestępstwo z art. 258 § 1 kk. jest, bowiem przestępstwem tzw. formalnym (bezsukrowym), polegającym tylko na określonym zachowaniu się (braniu udziału w zorganizowanej grupie).

Wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dn. 25.04.2007 r. II AKa 431/06
LEX nr 312513, KZS 2007/7–8/97, Prok. i Pr. – wkł. 2008/2/23

1. Działanie w zorganizowanej grupie nie wymaga, aby w każdym przypadku przestępstwa, jakiego członkowie tejże grupy się dopuszczają, zaangażowany był jej przywódca. Nie jest też konieczne, aby to on decydował o wszystkich istotnych elementach tych zdarzeń. Ważne jest natomiast to, aby dane przestępstwo zostało popełnione właśnie, dlatego, że określone osoby działały razem w ramach pewnej struktury, znały swoje możliwości, wiedziały o zakresie i kierunku działania grupy, akceptowały jej cele i postanowiły nawet doraźne przestępstwo popełnić wykorzystując tę strukturę.

2. Brak nieistotnej części broni niepowodujący niemożności odstrzelenia naboju, nie dyskwalifikuje danego egzemplarza, jako broni palnej.

Wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dn. 25.04.2007 r. II AKa 431/06
KZS 2007/7–8/88

Wypełnia znamiona przynależności do zorganizowanej grupy przestępczej samo przystąpienie do niej i pozostawanie w jej strukturze, choćby bez pełnienia w niej funkcji czy wykonywania zadań. Nie jest konieczna wiedza sprawcy o szczegółach organizacji grupy, znajomość wszystkich osób ją tworzących, mechanizmów jej funkcjonowania. Nie jest uzasadnione oczekiwanie formalnego potwierdzenia udziału w grupie, wyboru kierownictwa itp. Strona podmiotowa tego formalnego przestępstwa obejmuje obie odmiany umyślności, zatem wystarczające jest, że sprawca ma świadomość istnienia grupy, akceptuje jej cele przestępcze i godzi się, by je realizowano. Wystarczające jest, gdy sprawca przystępuje do grupy nie będąc pewny jej przestępczego lub zbrojnego charakteru, godząc się jednak z możliwością posiadania przez nią takich cech.

**Postanowienie SN z dn. 20.12.2006 r. IV KK 300/06
OSNwSK 2006/1/2551**

Istotnie zorganizowana grupa przestępcza musi składać się z co najmniej trzech osób. Nie oznacza to jednak, że za przestępstwo określone w art. 258 § 1 kk. muszą być skazane co najmniej trzy osoby. Możliwe jest skazanie nawet jednej osoby, jeżeli ustalone zostało, że wypełniła ona znamiona przestępstwa określonego w tym przepisie. Inni członkowie zorganizowanej grupy mogą zostać skazani w innym postępowaniu (także przed sądem innego kraju), ale nie jest to niezbędne. Ustalenia, że dana osoba działała w zorganizowanej grupie przestępczej dokonuje samodzielnie sąd w postępowaniu przeciwko tej osobie i nie musi w tym celu dysponować wyrokami skazującymi dalszych członków grupy.

Opracowała: Magdalena Perkowska